

Vylíčil jsem v »Památkách Archaeologických 1917« (Ethnogenie českého národa) a ve sbírce »Za vzděláním« (č. 100. Vznik a počátky československého národa), jak si představuji vznik našeho národa. Podle toho vyrostl národ československý z kmenů a národů, které během dlouhé doby předhistorické české země obývaly nebo opanovaly. Již potulné rodiny člověka diluvialního, jichž zbytky se v Čechách a zvláště na Moravě zachovaly, jeví plemenné pomíšení. Podobně lišily se později příslé kmeny ne pouze svou kulturou a řečí, ale i svým původem a svými tělesnými znaky, takže obyvatelstvo, z něhož konečně československý národ povstal, bylo plemenně nad míru smíšené a zkřížené. Původ, plemenní příslušnost a národnost starších kmenů, obývajících české země, jsou nám úplně neznámý; později tvoří hlavně keltické a slovanské, částečně i germánské prvky jádro kmenové. Celkem možno podle archaeologických nálezů předpokládati alespoň desátero pomíšení různých kmenů a to kmenů plemenně již pomíšených, jichž části nebo zbytky tvořily podklad pro vývoj československého národa. Tímto složitým vznikem a vývojem můžeme si pak vysvětliti různé pozdější a nynější zjevy.

Především se tím vysvětluje různorodé složení československého obyvatelstva v době jeho prvního vystoupení na jevišti dějinném. Tvary lebek z hrobů první doby křesťanské (z IX. až XII. století) jeví takovou rozmanitost a pomíšenost, jakou nepozorujeme ani v starších ani v mladších dobách; přes třetinu koster jest dlouholebých, asi

třetina naopak krátkolebých. Podle domácích i cizích zpráv byly lid i panující rodina knížecí ze světlých i tmavých elementů pomíšeny. Tím vysvětluje se dále také nynější plemenná pomíšenost lidu československého. Pokládáme-li světlý typ (kombinaci blond vlasů, světlých očí a světlé pleti) a naopak temný typ (hnědé oči s hnědými nebo černými vlasy) za dva základní typy plemenné, tu seznáme, že tyto typy se vyskytují v českém lidu poměrně nečetně; neboť při sčítání v obecných a měšťanských školách bylo v českých okresích v království Českém napočteno jen 18%, t. j. ani pětina, na Moravě ani 16% světlého typu, a naopak v obou zemích ani ne celých 24%, tudíž ani čtvrtina hnědého typu; vše ostatní náleží pak smíšeným typům. A tu se jedná pouze o kombinaci dvou úzce spřízněných znaků. Kdybychom zároveň přihlíželi k jiným vlastnostem tělesným (k tvaru hlavy, k vzrůstu atd.), tu by mizel postupně počet jedinců, náležejících k určitému typu.

Jiný následek složitého původu československého národa, jsou značné místní rozdíly v jeho plemenném složení. Jednotlivé kraje naší vlasti byly při vnikání různých kmenů různě hustě osazeny; některé oblasti zůstaly od některých invazí úplně uchráněny. Jelikož pak přirozené hranice oblastí jako lesy, pohoří, řeky, močály atd. zamezovaly namnoze splnutí lidu sousedních krajů, děl se kulturní vývoj do jisté míry v jednotlivých krajích poněkud odlišně a zůstaly i plemenné vlastnosti lidu různě zkříženého místy zachovány. Konečný výsledek byl, že ještě v IX. až X. stol. se rozlišovaly jednotlivé kmeny, mezi nimiž

kmen Čechů nabyt převahy. Ba právě různost původu a složení vysvětluje také různost povahy a různý osud jednotlivých kmenů. Lid obývající střední Čechy — kmen Čechů — měl vedle slovanské většiny patrně největší procento galské krve v sobě (po bojovných Latěncích, kteří zemi po nějakou dobu opanovali, a snad již po starších Bojích); tím vysvětluje se snad jeho zdatnost a konečný úspěch v boji o nadvládu proti ostatním kmenům. — Naopak vysvětluje snad rozkvět slovanskořímské kultury na

středním Polabí (v Poděbradsku a Koutimsku), ze zde vznikl mocný kmen Zličanů, který dlouho soutěžil s Čechy.

Rozdíly kmenové se částečně zachovaly dosud v tělesné i duševní a národopisné různosti dotyčných krajů. Jsou to různá nářečí, dále rozdíly ve vzrůstu a pigmentaci atd., které se tak nejednodušeji vysvětlí. Silněji smíšený, gallisovaný kmen Čechů liší se na př. dosud od čistěji slovanského kmene Charvatů svým nářečím, svým vyšším vzrůstem a poměrně temnější komplexí. Že v jeho území vzniklo ústředí celonárodní, vysvětluje se převahou, jejíž počátky lze stopovati již v dobách předhistorických, kdy do okolí pozdější Prahy směřovaly nejstarší obchodní cesty. Co však stmelilo všechny kmeny k jedinému národu, to nebyla asi prostá převaha jednoho kmene, nýbrž společné kulturní potřeby a prostředky, společná řeč, společné zájmy a společní nepřátelé.

Slováci jsou nesporně jeden z kmenů národa československého. Odlišné nářečí a některé rozdíly v povaze tělesné nemohou býti důvodem je stavěti mimo náš národ právě tak jako jiné kmeny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Tělesně tvoří ovšem přechod k Polákům a Rusínům, podobně jako Slezané, ale přirozeně tíhli vždy k ostatnímu českému národu, kterému dali některé z jeho nejlepších hlav.

Plemenná pomíšenost československého národa není však nic zvláštního. Většina nynějších kulturních národů evropských má podobný anebo ještě složitější původ; poměrně nejjednodušší byl u národů skandinávských. Ale již německý národ vytvořil se zajiště z četných rozmanitých kořenů; Wirth odhaduje množství germánské krve nynějších Němců toliko na jednu desetinu celkového množství; vedle ní proudí prý v jich žilách ještě hlavně krev keltická, litevská a slovanská; k tomu přichází trochu krve římské, židovské, hugenotské, vlášské, něco švédské, škotské, chorvatské, irské, maďarské, španělské i turecké. Známá jest plemenná složitost Angličanů a Angloamerikanů. U jihoevropských národů přistupují do rozmanité směsi též prvky maloasijské a severoafrické (maurské i černošské). V národě španělském, jehož jádro tvoří Keltové, Římané a Gotové, jest podle Wirtha sotva více než jedna třetina krve arijské. Složení z plemenných prvků může býti přirozeně u národů sousedících a u národů, které prožily podobný vývoj pravěký, podobné, třeba že se počítají k různým rodinám národnostním. Tak na př. podobají se Čechové v některých znacích lebečních a v pigmentaci více Bavorům, než některým národům slovanským. Značnější příměšení krátkolebých a elementů hnědého typu

k starým Keltům a Slovanům jest příčinou jisté shody v jich tělesné povaze, takže se mluvilo o zvláštní rase kelto-slovanské. Ale naproti tomu jest přes složení každého národa poněkud odchýlen a tvoří pak každý zvláštní kamínek v pestré mosaice evropských národů.

Plemenné složení národa se ovšem může během doby měniti a to především pozvolným nebo náhlým přibýváním nových složek; za takové příhody lze v dějinách českých zemí označiti vpády Avarů, Tatarů a jiných kmenů, systematická kolonisace německá v XIII. století, trvalý nebo dočasný pobyt cizozemců za 30leté války a po ní. Dosud působí pozvolná, ale stálá výměna lidu, zvláště se sousedními národy, Němci, Poláky, Rusíny a Maďary.

Jiný druh změny v organizaci plemenné se asi děje zevními vlivy, přírodními i kulturními. Vliv okolí — milieu — na některé plemenné znaky (tvar lebky, barvu vlasů a očí atd.) jest ovšem velmi sporný; ale nepopíratelný je zjev, že lid v horách a